

Nr 69.

Av herr **Olsson** i Gävle, med förslag till lag om polisväsendet i riket.

Det är i år jämt 20 år sedan Sveriges polismän började sin kamp för en polisförfattning. Frågan har under årens lopp varit föremål för ett flertal utredningar och mycken diskussion, dock utan att föranleda något positivt resultat. Det är under sådana förhållanden rätt naturligt, att polispersonalen i riket börjat tvivla på statsmakternas goda vilja att skänka dem tryggade anställningsformer och garantier mot det godtycke, som alltid florerar, där anställningen icke på något sätt är reglerad, utan antagande såväl som befordran, bestraffning och avsked helt överlämnats åt mer eller mindre lämpliga befälspersoners avgörande.

Allt efter som tiden gått, har det även blivit ett intresse för våra kommunala myndigheter att få till stånd en lagstiftning, som åt dem bereder inflytande på polisförvaltningen, vilken polisledningarna oftast betraktat som ett helgat område, som man själv har velat helt behärska. Samhällsintresset har sålunda all anledning att förena sig med polispersonalens krav på skapandet av en lag om polisväsendet i riket.

Frågans första behandling i riksdagen.

Första gången denna fråga fördes inför riksdagen var då Adolf Hedin vid 1904 års riksdag i en motion påkallade utarbetande av en författning rörande polispersonalens tillsättning och avsked samt skyldigheter och befogenheter i tjänsten, tryggnad för dessa statstjänarens personliga värdighet och rätt i förhållande till överordnade.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, begärde från rikets samtliga städer upplysningar rörande polisens organisation. Därefter lämnade utskottet en redogörelse för gällande lokala stadgar om polisen samt för bestämmelserna i dessa stadgar beträffande antagande och entledigande av polismän.

Av utredningen framgick, att i 24 av de 77 städer, rörande vilka upplysningar erhållits, saknades alla stadganden om polismäns antagande och entledigande samt om deras befogenhet. I 2 städer hade borgmästaren utfärdat instruktion för polispersonalen. I 28 städer hade magistraten utfärdat dylik instruktion. I en stad hade instruktion fastställts av stadsfullmäktige, utan att beslutet därom underställts högre myndighets prövning. Motsvarande bestämmelser hade i 9 städer fastställts av Kungl.

Maj:ts befallningshavande, som därvid godkänt antingen ett av stadsfullmäktige fattat och befallningshavandens prövning underställt beslut eller ett av vederbörande magistrat eller stadsstyrelse avgivet förslag. För 5 städer hade polisreglemente, innefattande bestämmelser om poliskårens organisation, polismäns antagande och entledigande m. m., fastställts av Kungl. Maj:ts befallningshavande och polisinstruktion av magistraten. För en stad voro bestämmelserna meddelade dels av Kungl. Maj:t, dels av Kungl. Maj:ts befallningshavande och dels av magistraten. I en stad hade stadsfullmäktige antagit reglemente, innefattande bestämmelser om poliskårens organisation, polismännens antagande och entledigande, och magistraten fastställt instruktion. I en annan stad voro bestämmelser meddelade dels av Kungl. Maj:ts befallningshavande och dels av brandstyrelsen. För Stockholm voro bestämmelser om polismäns till- och avsättande meddelade dels av Kungl. Maj:t och dels av överståthållarämbetet samt instruktion för polispersonalen utfärdad av polismästaren och fastställd av överståthållarämbetet. För Göteborg, Malmö och Eskilstuna hade Kungl. Maj:t utfärdat vissa bestämmelser om polismäns antagande och entledigande. Instruktion för polispersonalen var utfärdad i Malmö av polismästaren samt i Göteborg, Eskilstuna och Norrköping av poliskammaren.

Utskottet, som tillstyrkte motionen, uttalade, att en allmän polisförordning borde innehålla dels föreskrift, att för varje ort, där polismyndighet funnes anställd, instruktion för polisen skulle finnas, dels allmänna bestämmelser rörande polismäns antagande, entledigande och bestraffning, dels stadganden rörande polismäns rätt till klagan över vissa åtgärder eller beslut av förman eller annan överordnad myndighet och dels de övriga stadganden rörande polismäns skyldigheter och befogenheter, som prövades böra vara lika för alla de orter, å vilka författningen skulle äga tillämpning.

Utskottets hemställan godkändes av kammaren. Sedan detta beslut delgivits första kammaren, behandlades frågan av sistnämnda kammars första tillfälliga utskott, som i avgivet utlåtande hemställde, att första kammaren måtte biträda andra kammarens beslut. Första kammaren beslöt emellertid att avslå utskottets hemställan.

Vid 1905 års riksdag upprepade herr Hedin sin motion, därvid emellertid yrkandet formulerades i överensstämmelse med andra kammarens nästföregående år fattade beslut.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott gjorde en likalydande hemställan som år 1904, och denna hemställan blev av kammaren godkänd.

Frågan hänvisades därefter till första kammarens andra tillfälliga utskott, som i sitt utlåtande anförde:

En för rikets alla städer gällande polisförfattning borde redan av den anledning icke utfärdas, att städerna och municipalsamhällena icke vore skyldiga att underhålla och avlöna polisbetjante. Polisväsendet finge anses vara dels en statsangelägenhet och dels en kommunal angelägenhet.

Det bekostades i regel av kommunerna, varför ock dessa, därest de ville underkasta sig uppföringarna för en poliskårs anställande, borde erhålla rätt att deltaga i polisens organisation. Ehuru utskottet ansåge, att en för rikets städer gemensam författning icke borde utfärdas, ville utskottet dock erkänna önskvärdheten av att för varje stad eller därmed jämförlig ort, där polismyndighet funnes anställd, funnes en av vederbörlig myndighet fastställd instruktion, men utskottet ansåge sig ej böra gå längre i medgivande åt de framställda fordringarna. I motsats till motionären ville utskottet för sin del bibehålla ej blott vederbörande överordnads rätt att utan rannsaking och dom bestraffa och event. avskeda polisman, som gjort sig skyldig till förseelse i tjänsten eller befunnes för densamma olämplig, utan även polismans ovillkorliga lydnadsplikt för överordnade i tjänsten meddelade befallningar. De överordnade polismyndigheterna hade till tjänsteåliggande att tillse, det allmän ordning och säkerhet vidmakthölles samt att begångna brott bleve i laga ordning beivrade. Denna sin tjänsteplikt kunde emellertid dessa myndigheter icke fullgöra, såvida de icke hade rätt att fordra lydnad av sina underordnade i tjänsten. Samma skäl, som gällde för lydnadsplikten på det militära området, kunde med allt fog åberopas för polisen. Om en underordnad polisman, som i trängande fall finge en order av sitt befäl, skulle äga rätt att själv överväga, om ordern vore riktig eller ej, och besluta sig för att lyda endast under den första förutsättningen, skulle polismaktens verksamhet förslämmas. Av instruktionerna för de överordnade polismyndigheterna följde icke blott deras rätt till ovillkorlig hörsamhet i tjänsten, utan därmed sammanhängande ock deras bestraffningsrätt. De överordnade måste äga att uppdraga regler för de underordnades verksamhet i tjänsten och tillse, att dessa iakttogos. Skedde icke detta, måste den överordnade äga rätt att medelst bestraffningar tilltvinga sig lydnad och, om sådana icke hjälpte, i nödfall taga sin tillflykt till avsättning. Att i sådana fall den överordnade uteslutande skulle vara hänvisad till rannsaking inför domstol, läte sig icke göra dels på grund av de formella bevisreglerna inför rätta och dels av det skäl, att i de merendels trängande fall, där den disciplinära bestraffningsrätten ifrågakomme, det skulle vara förenat med stora olägenheter att avvakta utgången av en långvarig, måhända genom alla instanser gående rättsförhandling. Utom en omutlig redbarhet hade man rätt att av en polisman kräva takt och grannlagenhet i tjänsten. För sådana fall, som att en polisman upprepade gånger åsidosatt denna takt i sitt uppträdande i tjänsten, innehölle polisinstruktionerna för de större städerna bestämmelse, att polisbefälet ägde att genom uppsägning på viss tid därefter från tjänsten skilja den, som befunnes olämplig därför. Då här icke vore fråga om vissa konstaterade förseelser i tjänsten, utan om en bristande lämplighet för densamma i allmänhet, kunde uppsägningsrätten icke göras beroende av rannsaking och dom inför rätta. I övrigt torde erinras om att i det avseende, varom nu är fråga, åtskilliga

andra tjänstemän, såsom länsmän och stadsfiskaler, vore likställda med polismännen i städerna. Det vore icke lämpligt att i ifrågavarande avseende giva en polisman i stad en mera orubblig ställning än en länsman eller en stadsfiskal.

Utskottets utlåtande utmynnade i hemställan, att första kammaren måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes förskriva, att för varje stad eller därmed jämförlig ort, där polis vore anställd, skulle finnas ett av Konungens befallningshavande fastställt reglemente. Även denna hemställan blev av kammaren avslagen.

Riksdagen begär utarbetandet av en allmän polisförfattning.

Vid 1906 års riksdag upptogs frågan ånyo genom en av herr G. W. Roos i andra kammaren väckt motion.

Motionen hänvisades till kammarens femte tillfälliga utskott, som hemställde, att kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbeta en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. Utskottets hemställan blev av kammaren bifallen, och detta beslut biträdades därpå av första kammaren enligt förslag av dess andra tillfälliga utskott.

Riksdagens beslut anmälades hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 12 maj 1906. I skrivelsen anfördes bl. a.: Kravet på en allmän polisförfattning för hela riket framträdde nu icke för första gången. Genom verkställda utredningar av vederbörande utskott, både vid då pågående och de två närmast föregående lagtima riksdagarna, hade utredning åstadkommits därom, att stadganden om polismäns antagande och entledigande samt instruktion för deras tjänstgöring i vissa städer helt och hållet saknades och i de städer, sådana funnes, utfärdats efter skiljaktiga grunder och av olika myndigheter, i de flesta fall av magistrat, i andra av Konungens befallningshavande, vederbörande borgmästare, stadsfullmäktige, polis-kammare eller olika myndigheter i förening. För några få städer hade vissa bestämmelser om polismäns antagande och avskedande utfärdats av Kungl. Maj:t. Visserligen anställdes och avlönades polismännen av kommunerna, vilka med hänsyn därtill givetvis kunde göra anspråk på ett avgörande inflytande ifråga om polisens organisation. Men å andra sidan kunde ej förnekas, att det ytterst vore statens plikt och en av dess förnämsta angelägenheter att upprätthålla ordning och bereda skydd för medborgares liv och egendom, och ehuru staten överlämnat åt kommunerna att genom polisväsendet ombesörja denna statsfunktion, kunde statsmakten icke anses hava av sagt sig all kontroll därutinnan. Den enklaste formen för utövande av sådan kontroll skulle just vara utfärdandet av en sådan allmän polisförfattning, varom här vore fråga. De organ, som vid ordningens upprätthållande omedelbart komme i beröring med befolkning-

gen, vore i vårt land för landsbygden fjärdingsmän, för städerna polis-konstaplar. Angående fjärdingsmannabestyret hade den 29 september 1899 utfärdats en lag, däri bestämmelser meddelats rörande utseende av fjärdingsmän, deras avlöning och entledigande m. m. En samma dag utfärdad instruktion för fjärdingsmän innehölle närmare bestämmelser angående fjärdingsmäns åligganden. Behovet av bestämmelser rörande polisbetjante å den egentliga landsbygden hade sålunda blivit tillgodosett. Att ett behov av allmänna bestämmelser jämväl för polisbetjante i stad och därmed jämförliga orter förefunnes, ansåge riksdagen framgå av den i ärendet befintliga utredningen.

Vid uppgörandet av en allmän polisförfattning borde man enligt riksdagens mening hava för ögonen att tillgodose icke allenast önskemålen att bringa trygghet och oberoende för polismännen, utan i lika hög grad det allmännas berättigade intresse, så att genom författningen icke skapades förhållanden, som skulle kunna menligt inverka på allmän säkerhet och ordning. Beträffande de bestämmelser, som huvudsakligen syntes skola meddelas i en sådan författning, ansåge riksdagen, att densamma borde innehålla sådana stadganden, som för ett behörigt upprätthållande av denna för staten så viktiga angelägenhet ansåges böra vara gemensamma för rikets alla städer och därmed jämförliga orter, men däremot, icke upptaga ett detaljerat reglemente för polisen, utan i sistnämnda avseende allenast meddela sådana allmänna bestämmelser, på grund av vilka instruktioner, lämpliga för den ena eller andra orten, kunde uppgöras, tillika med tydlig föreskrift därom, att i varje ort, där polismyndighet vore anställd, instruktion för polisen borde finnas. I författningen syntes vidare böra upptagas bestämmelser rörande polismäns antagande, entledigande och bestraffning samt om deras rätt till klagan över vissa åtgärder eller beslut av förman eller annan överordnad myndighet ävensom de stadganden i övrigt rörande polismäns skyldigheter och befogenheter, som borde vara lika för alla de orter, i vilka författningen skulle äga tillämpning. I detta avseende hölle riksdagen före, att såväl högre som lägre polistjänstemän borde ej blott vara underkastade den strängaste kontroll, utan även, därest de befunnes för sin befattning i högre grad olämpliga, kunna från densamma skiljas, utan att de av domstol blivit dömda för brott, vara avsättning borde följa, eller åtminstone kunna genast avstängas från sin tjänst, i vilket sistnämnda fall förmans beslut jämväl borde genast gå i verkställighet, oavsett om klagan däröver fördes. Å andra sidan borde dock till betryggande av polismäns rätt i författningen angivas de omständigheter, varunder avsättning eller avstängande från tjänstgöring kunde få äga rum, och syntes därjämte böra fordras en föregående undersökning, varav kunde bedömas, huruvida fullt giltiga skäl förelegat för en sådan åtgärd. Den avskedade borde ock i sådant fall hava utväg att föra klagan över förmans eller myndighets beslut.

Sv. Polisförbundets yttrande av 1906.

Över riksdagens skrivelse erhöll svenska polisförbundet tillfälle att uttala sig. Förbundet anförde uti ett den 13 oktober 1906 inkommet yttrande bland annat: Förbundet ville beträffande den ifrågasatta allmänna polisförfattningens innehåll framföra följande önskemål.

Polisinstitutionens ändamål och uppgift borde angivas såsom upprätthållande av allmän ordning, säkerhet och bekvämlighet samt övervakande av allmänna lagars och författningars efterföljd.

På det att kommunerna, såsom polisens arbetsgivare, måtte komma i tillfälle att genom sina representanter deltaga i respektive poliskårers administration och på samma gång polismännen beredas lättare tillträde till dessa sina egentliga principaler samt för åstadkommande av garanti för ett objektivt bedömande av förhållanden, som berörde underordnade, borde föreskrift intagas därom, att i städer, köpingar och municipalsamhällen, där polismän voro anställda, skulle dessa närmast lyda under en polisstyrelse, bestående av platsens polischef jämte av stadsfullmäktige eller kommunalnämnd utsedda ledamöter. Denna polisstyrelse borde bl. a. hava till uppgift att handhava polisväsendet på platsen och vara skyldig att över sina förhandlingar föra protokoll.

Föreskrifter borde finnas, att polisman efter viss tid — ett eller två års tjänst — därest han befunnes vara för tjänsten lämplig och i övrigt skickade sig väl, skulle erhålla konstitutorial på sin beställning, utfärdad av Konungens befallningshavande på förslag av polisstyrelse, samt att polisman därefter ej skulle kunna avskedas före inträdet av bestämd pensionsålder i andra fall, än då han gjort sig skyldig till brott eller förseelse, som enligt polisförfattningen eller allmän lag medförde hans avskedande.

Angående polismans rättigheter och skyldigheter borde införas noggranna och bestämda föreskrifter särskilt om under vilka omständigheter polisman ägde rätt att anhålla eller häkta personer, ävensom angående skillnaden mellan personers anhållande och häktning. Det borde fastslås, att polisman skulle vara skyldig fullgöra förmans befallningar, såvida de icke strede emot allmän lag.

Vidare borde angivas, att till polisman skulle antagas man, som fyllt 21 år, ägde god frejd och gjort sig känd för en hedrande vandel, samt att vid befordran till ordinarie tjänst eller till högre tjänstegrad, vilken befordran på förslag av polisstyrelse verkställdes av Konungens befallningshavande, hänsyn finge tagas endast till kompetens och avlagd examen i polisutbildning samt tjänsteålder.

Fixerade straffbestämmelser för disciplinförseelser skulle finnas, ävensom bestämmelser om vilka förseelser, som skulle medföra polismans avskedande. Föreskrift borde även finnas, att, för den händelse mistning av löneförmåner eller fränkännande av rätt att i tur efter tjänsteålder komma

i åtnjutande av högre sådana komme att i författningen stipuleras såsom straffpåföljd för förseelse, sådan bestraffning skulle kunna ådömas endast för viss tid, högst ett år, ävensom föreskrift att polisman, som blivit bestraffad för disciplinförseelse, skulle, om han ej inom fem år, efter det förseelse blivit begången, ånyo gjort sig skyldig till disciplinförseelse, som medfört bestraffning, anses såsom ostraffad under hela sin förflutna tjänstetid.

Det borde stadgas, att bestraffningar enligt polisförfattningen skulle ådömas av polisstyrelse. Dock finge avsked ådömas endast av Konungens befallningshavande på förslag av polisstyrelse. Straff, som ådömts polisman av polistyrelse, skulle underställas Konungens befallningshavandes fastställelse. Domen trädde ej i kraft, förrän den blivit i sista instans slutbehandlad.

Klagan över polisstyrelsens beslut borde få föras hos Konungens befallningshavande och över denna myndighets beslut i vanlig ordning hos Kungl. Maj:t.

Utredningen av 1906.

Med anledning av riksdagens skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t den 14 september 1906 åt dåvarande sekreteraren hos överståthållarämbetet för polisärenden, Hjalmar von Sydow, att inom civildepartementet biträda med uppgörande av förslag till allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter.

Den 28 februari 1907 avlämnade von Sydow betänkande i ämnet jämte förslag till reglemente för polispersonalen i riket.

Förslaget var byggt på följande principer. Chefskapet för polisen borde för varje ort icke tillkomma kollegial myndighet och i all synnerhet icke sådan myndighet av kommunal karaktär; någon annan borde icke hava del i ledningen än den, som själv hade samma ansvar för den allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande som den underordnade polispersonalen och därför måste antagas leda polisen ur synpunkten av rättstillståndets upprätthållande. Chefskapet borde alltså utövas av en enda person, i vilket avseende föreslogs för Stockholm överståthållarämbetet, i annan stad, där polismästare funnes tillsatt, denne, i övriga städer med magistrat, borgmästare eller, om annan ledamot av magistraten förestode polisen, denne, i stad, där magistrat ej funnes, stadsstyrelsens ordförande samt å landsbygden Konungens befallningshavande. Polisman skulle tillsättas av vederbörande polischef medelst skriftligt förordnande. Det skulle åligga polisman att visa förman ovillkorlig hörsamhet i tjänsten. Förmenade polisman, att förman vid utövande av befallning överskridit sin befogenhet, ägde han för rättelses vinnande anmäla förhållandet hos närmast överordnad myndighet. Å varje ort, där polispersonal funnes anställd, skulle tjänsteinstruktion för densamma vara av vederbörande Konungens

befallningshavande fastställd. Dylik instruktion skulle innehålla bestämmelser uti närmare angivna avseenden. Därest polisman överskredde den honom tillkommande befogenhet eller åsidosatte vad honom enligt lag eller författning eller reglementet eller gällande instruktion åläge och det icke vore fråga om sådan grövre brottslighet, att åtal funnes böra ägas rum, skulle polismannen kunna disciplinärt bestraffas med varning, böter, motsvarande högst en månads lön, förlust av tjänsten i högst tre månader, nedflyttning i lägre tjänstegrad eller avsättning. Rätt att ålägga disciplinstraff skulle tillkomma polischef; dock skulle varning kunna meddelas även av annan förman. Till avsättning skulle kunna dömas, där polisman begått så svår förseelse mot allmän lag eller författning eller reglementet, att han förverkat sin chefs förtroende. Angäves polisman för straffbar gärning, skulle han av polischefen kunna avstängas från tjänstgöring, intill dess slutligen blivit dömt över honom eller annorledes vederbörligen förordnats. Annan bestraffning än varning skulle ej få åläggas polisman utan att förhör anställts med honom; dock att förhör icke skulle behövas, om vederbörande icke kunnat anträffas med kallelse till förhöret eller utan laga förfall utebleve från förhöret. Vid förhöret skulle föras protokoll, vari det slutliga beslutet i ärendet och skälen till beslutet skulle antecknas. Polisman, som funnes i hög grad olämplig för tjänsten, skulle av polischefen kunna uppsägas att lämna tjänsten minst en månad därefter. Polisman, som antagits till provtjänstgöring, skulle, när helst tjänsten så krävde, kunna skiljas därifrån. Över erhållen varning skulle klagan icke få föras, medan däremot talan i administrativ ordning skulle få fullföljas mot beslut, varigenom annan bestraffning ålagts eller polisman avstängts, uppsagts eller skilts från tjänsten.

I yttrandena över detta förslag uttalades synnerligen delade meningar, och anmärkningar riktades särskilt mot att varning skulle kunna tilldelas av annan än polischefen, och utan förhör. Även för varning borde föras protokoll, och varning borde i likhet med annan bestraffning kunna överklagas.

I en framställning av den 15 december 1907 framhöll svenska polisförbundet i anledning av det von Sydowska förslaget bland annat följande:

Den kollegiala polisstyrelse, vilken förbundet tänkt sig upprättad, skulle icke hava någon befattning med polisbefälet, utan endast handhava polisrättningens förvaltningsangelägenheter. Det måste för själva polisrättningens utveckling vara av icke ringa betydelse, att en närmare och omedelbar förbindelse åvägabragtes mellan den kommunala självstyrelsens målsmän och ordningspolisen, i det därigenom hos de beslutande kommunala myndigheterna otvivelaktigt komme att väckas ett livligare intresse för denna sistnämndas betydelsefulla uppgifter i den allmänna ordningens och säkerhetens tjänst och därmed följa ett rikligare tillgodoseende av dess krav. Härtill komme, att polispersonalen skulle skatta det som en stor vinst, om antagnings-, befordrings- och bestraffningsfrågor

handlades av en dylik kollegial styrelse, i det därigenom vunnes den garanti för objektivitet vid bedömandet, som enligt sakens natur måste umbäras, så länge anmärkare och domare utgjordes av en och samma fysiska person. Förslaget om en särskild polisstyrelse för handhavande av polisinrättningens förvaltningsangelägenheter syntes därför böra vidhållas. Till undvikande av missförstånd borde emellertid benämningen förändras till »polisnämnd» i analogi med t. ex. hälsovårdsnämnd, byggnadsnämnd o. s. v. Vidare borde magistraten beredas tillfälle att i densamma genom val insätta en ledamot. Slutligen borde inrättandet av polisnämnd icke i allmänhet, utan blott efter Kungl. Maj:ts prövning, utsträckas till med städerna jämförliga orter, och borde sålunda hela styrelsen av polispersonalen på landsbygden i regel förläggas under Konungens befallningshavandes enhetliga ledning.

I ärendet yttrade sig även justitiekanslern, som i sitt utlåtande den 31 oktober 1908 framhöll, att fördelarna av en kollegial polisstyrelse syntes vara av den betydelse, att en blivande lagstiftning icke borde lägga hinder i vägen för vederbörande kommuner att bibehålla nuvarande kollegiala kommunala styrelser såsom polisstyrelser eller besluta inrättandet av en särskild kollegial polisstyrelse, där sådant med hänsyn till de å orten rådande förhållandena funnes lämpligen kunna ske. Såsom villkor för anordnandet av en särskild kollegial polisstyrelse eller, såsom polisförbundet kallat den, polisnämnd, borde dock alltid gälla, dels att befälet över polisen helt och odelat tillkomme polischefen och dels att polisnämndens befogenhet noga begränsades. Möjligen borde giltigheten av beslut om inrättandet av särskild polisnämnd göras beroende av Kungl. Maj:ts eller Konungens befallningshavandes stadfästelse. Till en början och till dess större erfarenhet vunnits, borde polisstyrelsens befogenhet begränsas såsom poliskammaren i Göteborg föreslagit. Denna hade ansett, att frågor om polismans antagande, befordrande och entledigande på egen begäran skulle tillkomma polischefen, men att polisnämnden skulle hava att handlägga polisväsendet rörande anslagsfrågor, att utöva kontroll därå, att beviljade anslag bleve för sitt ändamål använda, att ådöma polispersonalen bestraffning för förseelse, i händelse polischefen funne handlingen ej vara av sådan beskaffenhet, att åtal vid domstol borde äga rum eller densamma kunde få bero vid varning och att besluta om polismans uppsägning ur tjänsten.

De kommunala synpunkterna på frågan.

Bland alla de yttranden, som i ärendet avgivits från kommunala myndigheter är det, som avgavs av Stockholms stadsfullmäktige det, som ger den klaraste bilden av de uppfattningar, som äro rådande i kommunernas beslutande organ.

Redan i februari 1907 hade i Stockholms stadsfullmäktige väckts en mo-

tion, vari föreslagits, att stadsfullmäktige måtte ingå till Kungl. Maj:t med framställning om inrättande av en polisstyrelse för Stockholm. Enligt motionen skulle polisstyrelsen, vilken skulle vara inför kommunen ansvarig och skyldig att föra protokoll över sina sammanträden, hava att handhava 1) befodringsärenden m. m. och frågor angående disciplinära bestraffningar, 2) organisations- och förvaltningsangelägenheter, 3) förslag angående instruktioner, kungörelser, taxor m. m., som skulle av överståthållaren fastställas, 4) till överståthållarämbetet framförda klagomål mot polismän och framställningar om ändring i ordningsföreskrifter, 5) koncessionsansökningar och trafikföreskrifter, 6) frågor rörande utskänkingsrättigheter, kaféer, hotell och näringsställen, 7) anordningar inom och dispositioner av för polisverket upplåtna lokaler, 8) framställningar, som skulle av stadsfullmäktige behandlas o. s. v. Polisstyrelsen borde bestå av polismästaren, »ett par» av stadsfullmäktige utsedda ledamöter samt en ledamot av magistraten. Genom polisstyrelsens inrättande finge någon rubbning ej ske vare sig i »förhållandet till vederbörande överordnade myndighet» eller i polismästarens befälsrätt över personalen.

Över motionen avgavs den 26 oktober 1911 yttrande av stadsfullmäktiges beredningsutskott, som anförde: En mångfald av frågor, tillhörande överståthållarämbetets för polisärenden avgörande, vore otvivelaktigt av den natur, att ett skärskådande av desamma genom kommunens särskilda förtroendemän skulle kunna vara gagneligt. Även den synpunkten, att polisväsendet därigenom skulle komma i närmare beröring med stadens övriga valda myndigheter och såmedelst också med stadens befolkning i dess helhet, torde vara förtjänt av beaktande. Det torde kunna väntas, att polisens popularitet hos de breda befolkningslagren skulle därmed ökas, till otvivelaktigt såväl allmänt gagn som tillfredsställelse jämväl för polisens egen personal. Först och främst skulle genom en sådan kommitté en fullständig kontroll över polisförvaltningen kunna vinnas eller med andra ord en effektiv revision av denna förvaltning i stället för den nuvarande betydelselösa. Att enbart därigenom skulle vinnas ökat förtroende för polisen gentemot förhållandena, sådana de nu tedde sig, och där polisväsendet vore så att säga omgärdat med en mur, syntes uppenbart. Men poliskommitterade skulle även kunna få åtskilliga andra uppgifter att fylla, utan att sådant kunde anses göra obehörigt intrång på högsta chefskapet för polisen maktområde. En mängd av de ofta återkommande föreskrifter, som direkt berörde den stora allmänheten såsom frågor om gatu- trafikens ordnande, tillsyn över torghandel m. m. eller där instruktionerna berörde en större allmänhets lovliga intressen eller önsksningar, exempelvis anordnande av demonstrationståg m. m. dylikt, skulle otvivelaktigt vinna på att hava föregåtts av granskning och bedömande av dylika särskilda kommunens kommitterade. De förevisningar om godtycke eller brist på övervägande, som tagit sig uttryck i vedernamnet »polisukaser» skulle snart upphöra, om allmänheten visste, att sådana föreskrifter av någon

större betydelse ej tillkomme utan efter hörande av kommunens egna förtroendemän. Men även på andra områden kunde sådana kommitterade vara till avsevärd nytta. Det lede icke något tvivel därom, att inom poliskåren rädde ett ganska utbrett missnöje över nuvarande befodrings- och bestraffningssystem. I vad mån detta missnöje vore befogat, tillåte sig utskottet ej att bedöma. Men påtagligt vore, att, om kommunens kommitterade gäves tillfälle att granska och yttra sig om de allmänna grunderna för befodrings- och bestraffningssystemet inom poliskåren, sådant borde vara till gagn såväl för befäl som underordnade och bidra till ökat förtroende. På nu angivna allmänna skäl och grunder funne utskottet sig böra föreslå inrättande av en särskild kommitté, s. k. poliskommitterade.

Stadsfullmäktige avgjorde frågan den 13 november 1911 och anförde i sin till Kungl. Maj:t ingivna framställning bland annat följande:

Det gällde att skilja mellan utövändet av den polisiära myndigheten och andra åligganden, vilka tillhörde polisväsendet. I fråga om den förstnämnda funnes det fog för erinran att enhetligheten kunde förryckas, om ej en ansvarig person handhade detsamma. Men beträffande övriga uppdrag vore det sannolikt, att de skulle bättre skötas av en styrelse eller nämnd, vartill komme behovet av kontroll över förvaltningen av sådana uppdrag. Det vore givet, att det skulle innebära en så avsevärd förändring i svensk förvaltningsrätt, om polisväsendet alldeles frigjordes från beroende av Kungl. Maj:ts befallningshavande, att detta icke torde för närvarande böra ifrågasättas. Däremot hade stadsfullmäktige ansett en kommunal polisstyrelse böra inrättas. I fråga om denna polisstyrelsens beskaffenhet och arbetssätt gällde det att uppdraga lämpliga och oomtvistliga gränser för dess befogenhet. Rörande förvaltningen av för polisverkets behov anslagna medel eller förvaltningen av till polismyndighetens förfogande ställda fastigheter samt uppgörande av förslag till stat för polisverket och ändringar i dess organisation, torde några betänkligheter ur disciplinär synpunkt ej råda att överlåta åt en kommunal polisstyrelse att handlägga dessa ärenden. Likaledes torde hela utbildningsväsendet vara ägnat att omhänderhavas av densamma. De allmänna grunderna för befordringar, avskedanden och bestraffningar inom poliskåren syntes vara av den betydelse och beskaffenhet, att de borde av stadsfullmäktige avgöras på framställning av polisstyrelsen. Denna skulle tillsätta alla befattningar utom polismästares och polisintendents, med rätt likväl för stadsfullmäktige att avgiva yttrande över dessa tjänstbefattningars tillsättande. Vidare hade styrelsen ansetts böra utfärda alla instruktioner rörande personalens tjänsteförhållanden och plikter, varjämte klagomål från dess sida borde av styrelsen handläggas. Besträffningar av svårare art än varning syntes styrelsen böra avdöma. I övriga frågor, vilka berörde den allmänna ordningen och trafikväsendet, torde styrelsen böra tillerkännas beslutanderätt endast i den mån överståthållarämbetets genom

lag bestämda befogenhet ej därigenom berördes, eljest yttranderätt. Även i övrigt syntes initiativ rätt i fråga om förslag från polismyndigheten eller rörande polisväsendet av beskaffenhet att tillhöra stadsfullmäktiges behandling böra tillerkännas den kommunala polisstyrelsen. Några ändringar i övrigt av överståthållarämbetets och polismästarens förhållande till polisväsendet syntes icke böra för närvarande ifrågasättas. Beträffande styrelsens sammansättning vore ett antal av fem personer lämpligt för styrelsens storlek. Bland dessa borde polismästaren anses självskriven och styrelsens övriga ledamöter väljas av stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige anhölle, att Kungl. Maj:t täcktes gå i författning om sådana åtgärder beträffande polisväsendet i Stockholm, varigenom en polisstyrelse med den sammansättning och befogenhet, som ovan angivits, komme till stånd.

1913 års utredning.

Sedan frågan om en allmän polisförfattning varit föremål för ytterligare utredning inom civildepartementet, tillkallades på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1913 fem sakkunniga att inom nämnda departement biträda med utredning och uppgörande av förslag till bland annat allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. —

De sakkunniga avgåvo den 11 november 1913 betänkande med förslag till polisreglemente för riket. Förslaget innehöll i huvudsak följande: Polisman skulle tillsättas medelst skriftligt förordnande i Stockholm av överståthållarämbetet för polisärenden, i annan stad, där polismästare vore tillsatt, av denne, i stad, där magistrat men ej polismästare funnes, av magistraten, i övriga städer av stadsstyrelsen och på landet av Konungens befallningshavande. Ledig poliskommissarietjänst skulle såsom regel kungöras till ansökning i allmänna tidningarna och ortstidning med trettio dagars ansökningstid. Ansökning om avsked skulle handläggas av samma myndighet, som ägde antaga polisman. Chefskapet över polisen skulle tillkomma i stad polismästare, där sådan funnes, men annars borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestode polisen, eller, där magistrat ej funnes, stadsstyrelsens ordförande samt på landet landsfiskalen. Därjämte skulle emellertid Konungens befallningshavande hava att utöva det allmänna inseendet över polisen samt i de städer, där polismästare ej funnes, dylikt inseende ytterligare under befallningshavanden utövas av magistraten, respektive stadsstyrelsen. Vad åter beträffade de städer, i vilka polismästare funnes, skulle denne vid handläggningen av vissa ärenden hava till sitt biträde en rådgivande myndighet, benämnd poliseråd, bestående av fyra av stadsfullmäktige utsedda ledamöter, vilka sammanträdde under ordförandeskap av polismästaren. Vid sammanträde med poliserådet skulle föras protokoll, och ägde ledamot av rådet få sin mening till protokollet antecknad, dock utan rätt att deltaga i beslutet. Till hand-

läggning vid sådant sammanträde skulle hänskjutas frågor, som anginge polisverkets organisation, uppgörande av förslag till stat för polisverket, den allmänna förvaltningen av till polismyndighetens förfogande ställda medel, allmänna grunder för anställning, befordran, avsked och bestraffning inom poliskåren, tillsättning av poliskommissariatjänst, ådömande av annan bestraffning än varning, handläggning av fråga om uppsägning ur tjänsten, förslag i övrigt från polismyndigheten samt andra ärenden av beskaffenhet att böra av stadsfullmäktige behandlas. Då polismästaren därtill funne anledning, skulle jämväl ärenden av annan beskaffenhet kunna behandlas i polisrådet, och skulle i de fall, då polismästare handlade ärende, som omförmäldes i §§ 21 och 23 i ordningsstadgan för rikets städer, sådant ärende behandlas på enahanda sätt. Ledamöterna i polisrådet skulle väljas av stadsfullmäktige i enlighet med stadgan den 13 juni 1913 om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige. På samma sätt skulle utses suppleanter för dem till lika antal att inträda i den ordning 7 § i berörda stadga föreskreve.

Ärendet förelägges 1918 års riksdag.

Sedan yttranden infordrats från Konungens befallningshavande utarbetades inom civildepartementet ett förslag till lag om polisiväsendet i rikets städer, vilket genom kungl. propositionen nr 284 förelades 1918 års riksdag.

Lagförslaget, som till en början fastslog, att städerna vore skyldiga att själva bekosta sitt polisiväsen, innehöll med 1913 års sakkunnigförslag överensstämmande föreskrifter om, vem som skulle äga att antaga och entlediga polisman och om vem chefskapet över polispersonalen å varje särskild ort borde tillkomma, med tillägg, att polischefen ensam utövade högsta befälet över polispersonalen. Däremot hade sakkunnigförslagets bestämmelser om de myndigheter, som jämte polischefen skulle äga inseedet över polispersonal, icke bibehållits; i stället hade upptagits föreskrift om att i varje stad regelmässigt skulle finnas en polisenämnd, bestående av polischefen såsom ordförande, en ledamot, vilken magistraten eller stadsstyrelsen skulle välja inom eller utom sig, samt tre ledamöter, valda av stadsfullmäktige, eller, där sådana ej finnes, allmän rådstuga. För varje ledamot i nämnden skulle finnas suppleant, utsedd i enahanda ordning som den ledamot suppleanten vore avsedd att ersätta. I mindre städer med fåtalig polispersonal kunde Konungens befallningshavande medgiva, att med inrättandet av polisenämnd skulle tills vidare anstå, i vilket fall magistraten, respektive stadsstyrelsen, skulle övertaga polisenämndens funktioner. Polisenämnden, som icke skulle äga att taga någon befattning med befälet över polisen, skulle hava till åliggande;

att uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och pensionsstat för polisverket, ändringar i dess organisation, instruktion för polispersonalen samt

densammas uniformering och beväpning ävensom andra rörande polisväsendet erforderliga föreskrifter;

att besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisverkets behov anslagna medel och till dess förfogande upplåtna fastigheter;

att i förekommande fall uppgöra förslag till organisation av och hava inseende över polisskola samt utse föreståndare och lärare vid densamma;

att avgiva yttrande i fråga om polismans antagande, befordran och ansökan om avsked;

att besluta angående polismans uppsägning från tjänsten;

att ådöma polispersonalen disciplinär bestraffning för förseelse i tjänsten, därest polischefen ej funne förseelsen allenast föranleda till varning;

att i övrigt till vederbörande myndigheter avgiva yttrande eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisverket; samt

att fullgöra de åligganden, som enligt särskilda författningar ankomme på polisenämnd.

Lagförslaget innebar vidare i överensstämmelse med sakkunnigeförslaget, att för varje stad skulle finnas en efter förslag av polisenämnden av Konungens befallningshavande utfärdad instruktion för polispersonalen. Mot de beslut, som enligt den föreslagna lagen skulle meddelas, skulle talan alltid få fullföljas.

Propositionen hänvisades till lagutskottet, som i utlåtande nr 73 avstyrkte bifall till densamma. Utskottets ståndpunkt var grundad dels därpå, att frågan om skyldighet för städerna att själva bekosta sitt polisväsen enligt utskottets förmenande icke blivit tillräckligt allsidigt utredd, och dels därpå, att utskottet ansåg frågan om ordnandet av polisväsendet i vissa med städerna jämförliga orter böra lösas i sammanhang med frågan om städernas polisväsen. Utskottet fann sig med den ståndpunkt, som det sålunda intog, icke böra ingå i detaljgranskning, men anmärkte dock, att skilda meningar gjort sig gällande inom utskottet beträffande inrättandet vid sidan av polischefen av en polisenämnd, särskilt med de befogenheter, som enligt förslaget tillagts densamma.

Utskottet var emellertid icke enhälligt. Icke mindre än sex av ledamöterna, med utskottets ordförande i spetsen, reserverade sig, yrkande bifall till den kungl. propositionen. Därjämte anförde tre ledamöter reservation mot vissa delar av motiveringen.

I första kammaren bifölls utskottsförslaget, under det andra kammaren *godkände* den kungl. propositionen.

Nya framställningar om lagstiftning.

Under 1919 upptogs frågan åter, denna gång av riksdagens justitieombudsman, som från svenska polisförbundet samt föreningen Kamraterna i Stockholm infordrade upplysning om de åsikter och önskemål, som på

det ifrågavarande området för närvarande gjorde sig gällande bland polis-männen.

I sitt svar underströk svenska polisförbundet det livliga intresse, var-med man inom förbundet emotsåg en lagstiftning i ämnet. I avseende å det för 1918 års riksdag framlagda förslaget gjorde polisförbundet bland annat följande erinringar; bland polismännen omfattades allmänt den åsikten, att polisenämnd borde finnas i alla städer, även de mindre. Vad polisenämndens sammansättning beträffar, borde vederbörande poliskår vara representerad i densamma. Det kunde icke anses tillfredsställande, att polisenämnderna uteslutande skulle utgöras av jurister och kommunala förtroendemän, av vilka inga i egentlig mening kunde sägas hava någon praktisk erfarenhet om polistjänsten eller sitta inne med samma sakkänne-dom, som en polisman i de lägre tjänstegraderna. I avseende å befordran av polisman ville förbundet hävda den enskilde polismannens rätt till be-fordran i vederbörlig tur, såvida ej denna rätt förverkades. Grunderna och villkoren för polispersonalens antagande, befordran och avsked borde för övrigt göras lika för alla städer. Då polischefens rätt att ådöma var-nings skulle kunna leda till att kravet på en likformig behandling av per-sonalen frånginges eller åtminstone finge sken av att frångås, borde all disciplinär bestraffningsrätt utövas av polisenämnden.

Polisföreningen Kamraterna uttalade sig i enahanda riktning som svenska polisförbundet beträffande frågorna om polisenämndernas sam-mansättning och kompetens varjämte föreningen påkallade upptagandet av bestämmelser om en s. k. förhandlingsordning mellan stadsfullmäktige och polispersonalen vid behandling av de ekonomiska frågorna; en dylik ordning borde innehålla, att en till behandling upptagen fråga skulle komma till avgörande inom rimlig tid och att personalen genom förtro-endemän finge deltaga i den förberedande behandlingen under former, som lämnade garanti för att deras synpunkter komme fram till stadsfullmäk-tiges behandling.

Jämväl föreningen för Malmö polismän, Kamraten, inkom till justitie-ombudsmannen med en skrift, vari föreningen i avseende å polisenämndens sammansättning och kompetens gjorde sig till tolk för likartade synpunk-ter som de två förut omnämnda polissammanslutningarna.

I anledning av dessa yttranden ingick justitieombudsmannen den 31 ok-tober 1919 till Kungl. Maj:t med en framställning i ämnet. Däri framhölls bland annat, att det syntes vara av stor vikt, att ett nytt förslag till all-män polisförfattning med det snaraste förelades riksdagen, och att ett stadgande om polisenämnd, vars införande enligt justitieombudsmannens mening skulle medföra många fördelar, måste bliva en tyngdpunkt i en dylik författning. Det syntes i avseende å polisenämnden önskvärt, att en representant för poliskåren bereddes plats i densamma, och tanken att po-lisenämnden beträffande befordringsfrågor och uttagning av elever till poliisskolans befälskurs skulle äga förslagsrätt hade mycket, som talade

för sig. Vissa av de i polissammanslutningarnas skrivelse framlagda förslagen borde vid en förnyad utredning tagas under övervägande. Ifrågasättas kunde, om icke de i reglementsförslaget upptagna bestämmelserna om bestraffningsarterna ej vore av den betydelse, att de borde uppflyttas i polislagen. Vid överarbetning av förslaget till polisreglemente borde bland annat iakttagas, att polisman, som uppsades i följd av olämplighet för tjänsten, erhöle uppsägningen skriftligen med angivande av skälet för hans olämplighet. Justitieombudsmannen betonade vidare ifråga om polispersonalen på landet angelägenheten av att jämväl för landet komme till stånd en polisförfattning, där lämpliga stadganden till polispersonalens skydd bleve antagna.

Den 2 november 1920 ingick justitieombudsmannen till Kungl. Maj:t med förnyad framställning i ämnet, vari han ytterligare betonade behovet av en allmän polisförfattning.

Svenska polisförbundet har sedermera ingått till Kungl. Maj:t den 17 januari 1921 med hemställan, att frågan om »den egentliga polisförfattningen» skulle skiljas från den ekonomiska frågan om vem, som skulle bestrida kostnaderna för polisväsendet, samt förstnämnda fråga göras till föremål för förslag redan till nämnda års riksdag.

Den Linnérska utredningen.

I början av år 1921 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande regeringsrådet S. Linnér att inom socialdepartementet biträda med utredning angående ordnandet av polisväsendet i riket. Genom bemyndigande den 19 maj 1922 förordnades hovrättsrådet Sven Lawski att även biträda med utredningen.

Den Linnérska utredningen, som var synnerligen omfattande, slutfördes och överlämnades till Kungl. Maj:t i november 1922, och det torde vid den tidpunkten ha varit en rätt allmän uppfattning, att ärendet skulle komma att föreläggas 1923 års riksdag. Att så icke blev fallet, torde säkerligen i icke ringa grad ha berott på de yttranden, som särskilt från kommunalt håll avgåvos över förslaget, och där man skarpt vände sig mot det oerhörda ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten, som förslaget innebar.

Det måste också sägas, att huru förtjänstfullt förslaget i vissa stycken kan vara, är det dock av den natur, att det näppeligen kan vinna anslutning vare sig inom riksdagen eller i våra kommuner. Dess genomförande skulle betyda, att byråkratien därefter skulle helt utestänga allt vad demokrati heter när det gäller polisförvaltningen. De kommunala organen skulle sättas ur spelet och ersättas med ett tjänstemannavälde, som utan tvivel rätt snart skulle göra hela vårt polisväsende till ett preussiskt gendarmeri.

I detta avseende skiljer sig förslaget också fullständigt från de synpunkter, som uttalats av såväl justitiekanslern som riksdagens justitieombuds-

man. Den senares sunda uppfattning i yttrandet av 1919, att det kommunala inflytande på polisväsendet vore av sådan betydelse, att stadgandet om polismyndigheten bör bli en tyngdpunkt i författningen, torde vara väsentligt mera överensstämmande med en demokratisk tid än de meningar, som framföras av herr Linnér. De demokratiska synpunkterna ha helt lämnats åsido i denna senaste utredning.

Det bör också slås fast, att den kommunala självbestämningsrätten är en för dyrbar klenod för vårt samhälle för att på detta sätt hävas.

Men bortsett från alla principiella invändningar, som kunna göras mot förslaget, torde det falla på omöjligheten att lösa de ekonomiska konsekvenser dess genomförande skulle medföra. Att i ett statsfinansiellt läge, som det nuvarande, då statsmakterna måste tillgripa till och med sina reserver för statsregleringen, framkomma med ett förslag, som engagerar statsverket i en ny utgift på 6 à 8 miljoner kronor årligen, är orimligt. Och detta så mycket mera, som städerna icke rest några krav på dessa bidrag. Det torde säkerligen kunna antagas, att Kungl. Maj:t icke på många år kan komma att föreslå riksdagen denna utgift. Ty även om det statsfinansiella läget skulle avsevärt förbättras, så vänta så många andra ändamål, som nu måste undanskjutas, på statsmakternas hjälp, att de stora anslagen till polisväsendet, som hr Linnér förutsätter, skjutas på framtiden.

När det sålunda synes klart, att det ekonomiska läget kommer att skjuta lösningen av det Linnérska förslaget kanske en tio års period framåt, reser sig den frågan, om det kan vara rimligt, att hela författningsfrågan skall få vila denna tid. Skola vårt lands kommunala organ och polismän alltjämt få finna sig i de många gånger upprörande förhållanden, som nu existera?

Redan 1906, då ingen tänkt sig, att författningsfrågan på detta sätt skulle sammankopplas med de ekonomiska frågorna, krävde riksdagen skapandet av en polisförfattning, som kunde ersätta godtycket med en smula rättvisa. Sedan dess ha 18 år förflutit, och dag som är, befinner sig frågan ännu i stort sett på samma stadium. Den stora polispersonalen i hela vårt land måste betrakta detta som en orättfärdighet.

Författningsfrågan måste lösas. En sådan lösning är så mycket möjligare, som det måste erkännas, att det förslag, varom andra kammaren år 1918 samlade sig, torde vara det ur samhällssynpunkt mest praktiska som framgått av de årslånga diskussionerna och utredningarna.

Den Edénska regeringens förslag i propositionen nr 284 till 1918 års riksdag torde med vissa kompletteringar fullt ut motsvara tidens krav och bör därför kunna upphöjas till lag.

Då jag anser, att denna fråga icke vidare får uppskjutas, framföres den härmed till riksdagens prövning.

De kompletteringar, som gjorts, avse utsträckning av lagen till hela ri-

ket, dock, vad det avser landskommun, endast sådan, där efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes prövning anställandet av polispersonal anses erforderligt. I sådan landskommun skulle polisenämndens uppgifter handhavas av kommunalnämnden. Vidare har den förändringen vidtagits i polisenämndens sammansättning, att polispersonalen däri erhållit representationsrätt. Polisenämndens arbetsuppgifter ha något förändrats, under det chefskapet och högsta befälet alltjämt föreslås ensamt skola utövas av polischefen. Även framföras vissa bestämmelser angående de kvalifikationer, som erfordras för vinnande av anställning vid polisen. Dessutom föreslås ett övergångsstadgande.

I anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte antaga följande

L a g **om polisväsendet i riket.**

Häriigenom förordnas som följer:

§ 1.

Det åligger varje stad och köping samt den landskommun, där Kungl. Maj:ts befallningshavande finner det nödvändigt, att låta anställa och avlöna den polispersonal, som erfordras för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, ävensom att i övrigt vidmakthålla sitt polisväsende.

§ 2.

Finner Kungl. Maj:ts befallningshavande, att kommun underlåter att anställa polispersonal till erforderligt antal eller att förse polispersonalen med skälig avlöning eller att eljest vidmakthålla polisväsendet, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande att hos fullmäktige, allmänna rådstugan eller kommunalstämma göra den framställning, som anses av behovet påkallad.

Leder framställningen icke till åtgärd, som Kungl. Maj:ts befallningshavande finner tillfredsställande, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t.

§ 3.

Chefskapet över polispersonalen tillkommer under Kungl. Maj:ts befallningshavande i stad, där polismästare finnes, denne, samt i annan stad borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestår stadens polisväsende, eller, där magistrat ej finnes, ordföranden i stadsstyrelsen. Över polisman i landskommun utövar landsfogden och under honom landsfiskalen befälet.

Polischefen utövar ensam högsta befälet över polispersonalen.

§ 4.

För att jämte polischefen handhava polisverkets förvaltningsangelägenheter skall en polismyndighet finnas i varje stad och köping, beträffande vilken icke meddelats sådant anstånd, varom i 6 § sägs.

I landskommun fullgöres polismyndighets uppgifter av kommunalnämnden.

Nämnden utgöres av polischefen såsom ordförande, en ledamot vald av polispersonalen inom kommunen samt tre ledamöter, valda av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga.

För vald ledamot i nämnden skall finnas suppleant, utsedd i enahanda ordning som den ledamot, suppleant är avsedd att ersätta.

Beträffande obehörighet att vara ledamot eller suppleant i polismyndighet, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, ordningen för nämndens arbete, räkenskapers förande, redovisning samt ledamots ansvarighet äger för annan ort än Stockholm vad om fattigvårdsstyrelse finnes stadgat motsvarande tillämpning, och gälla för Stockholm de bestämmelser, Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar. Vald ledamot äger när som helst avsäga sig uppdraget.

§ 5.

Polismyndigheten, som icke äger att taga något befattning med befälet över polispersonalen, åligger:

1) att uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och pensionsstat för polisverket, ändringar i dess organisation, instruktion för polispersonalen samt densammas uniformering och beväpning ävensom andra rörande polisväsendet erforderliga föreskrifter;

2) att besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisverkets behov anslagna medel och till dess förfogande upplåtna fastigheter;

3) att i förekommande fall uppgöra förslag till organisation av och hava inseedet över polisskola samt utse föreståndare och lärare vid densamma;

4) att besluta ifråga om polismans antagande, befordran, ansökan om avsked samt uppsägning från tjänsten;

5) att ådöma polispersonalen disciplinär bestraffning för förseelse i tjänsten, därest polischefen ej finner förseelsen allenast föranleda till varning;

6) att i övrigt till vederbörande myndigheter avgiva yttrande eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisverket; samt

7) att fullgöra de åligganden, som enligt särskilda författningar ankomma på polismyndighet.

§ 6.

Beträffande mindre stad samt köping med fåtalig polispersonal må Kungl. Maj:ts befallningshavande på framställning av fullmäktige eller

allmän rådstuga medgiva, att med inrättande av polisnämnd må anstå tills vidare och intill dess Kungl. Maj:ts befallningshavande efter vederbörandes hörande annorlunda förordnar.

I stad, där dylikt anstånd medgivits, skall vad i 5 § är stadgat om polisnämnd i tillämpliga delar gälla magistraten eller stadsstyrelsen.

§ 7.

Polisman antages medelst skriftligt förordnande i stad och köping av polisnämnd eller i kommun, varom stadgas i 6 §, av den myndighet, som fullgör polisnämndens uppgifter.

Förordnande för polisman i landskommun utfärdas av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

§ 8.

För att kunna vinna anställning såsom polisman fordras att hava fyllt 21 år samt hava genomgått lägre kurs vid befintlig utbildningsanstalt för polismän och i sådan kurs blivit godkänd.

För befordran till kriminalkonstapel, inspektions- och överkonstapel fordras att hava genomgått högre kurs vid utbildningsanstalt för polismän och därvid blivit godkänd.

§ 9.

För varje stad och kommun skall finnas en instruktion för polispersonalen, vilken instruktion efter förslag av polisnämnden utfärdas av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Instruktionen skall särskilt innehålla:

- a) föreskrifter om grunder och villkor för polispersonalens antagande, befordran och avsked;
- b) bestämmelser om sättet och villkoren för beviljande av semester och tjänstledighet åt polisman samt om vikaries förordnande;
- c) uppgift om vem som är chef för polispersonalen samt om vem, utom chefen, förmanskapet för polispersonalen tillkommer;
- d) föreskrifter om tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;
- e) upplysning om tjänstgöringsområde; och
- f) upplysning angående polismans rättigheter och skyldigheter även som sådana anvisningar rörande polismans förhållande i och utom tjänsten, vilka anses böra i instruktionen intagas.

§ 10.

Vad i denna lag sägs om polismans antagande, befordran, avsked, uppsägning från tjänsten och bestraffning samt om instruktion för polispersonalen skall icke äga tillämpning å polismästare, polisintendent, stadsfiskal eller landsfiskal.

§ 11.

Besvär över beslut, som enligt denna lag meddelas av polismäynd, magistrat eller stadsstyrelse, anføres hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i den ordning, som är föreskriven för talan mot stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas beslut.

Talan mot beslut, som enligt denna lag meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, föres på det sätt och i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämt.

Beslut, som ej avser ådömande av disciplinär bestraffning enligt vad i 5 § under 6) avses, lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan varda förordnat.

§ 12.

De ytterligare bestämmelser, som kunna erfordras i fråga om allmänna ordnandet av polisväsendet i riket, meddelas av Konungen.

Övergångsstadgande.

Polispersonal, som vid denna lags ikraftträdande innehar ordinarie befattniing, liksom polismän å landsbygden, som av sin tjänst haft full systerställning, äger utan hinder av föreskrifterna i 8 § rätt att bibehålla sina nuvarande tjänster.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925, dock att stadgandena om tillsättning av polismäynd skola lända till efterrättelse från den 1 september 1924 samt att med utfärdandet av instruktion för polispersonalen må anstå till den 1 juli 1925.

Stockholm den 18 januari 1924.

Adolv Olsson,
Gävle.